

УДК 669.296:621.785.062

ЖАРОТРИВКІСТЬ У ВОДЯНІЙ ПАРІ ОБОЛОНОК ЗІ СПЛАВУ Zr–1Nb ПІСЛЯ ЙОННО-ПЛАЗМОВОГО АЗОТУВАННЯ

В. А. ЗУЙОК¹, О. С. КУПРИН¹, І. О. КЛИМЕНКО¹, Г. М. ТОЛМАЧОВА¹,
М. В. ТРЕТЬЯКОВ¹, Р. О. РУДЬ¹, Я. А. КУШТИМ¹, І. В. ДИКИЙ¹,
І. В. ШЕВЧЕНКО¹, В. В. ШТЕФАН²

¹ Національний науковий центр "Харківський фізико-технічний інститут" НАН України;

² Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут" МОН України

Вивчено вплив часу йонно-плазмового азотування твельних трубок зі сплаву Zr–1Nb на їх тривкість до окиснення у водяній парі при 600...1200°C. Виявлено, що залежно від часу оброблення твердість зразків по товщині стінки трубки збільшується від 2 до 3 GPa, а на поверхні – до 12 GPa. Азотовані трубки окиснюються набагато сильніше за розтріскування і розшарування оксидного шару порівняно з вихідним станом.

Ключові слова: цирконієвий сплав, оболонка, йонно-плазмове азотування, окиснення, водяна пара.

The influence of the time of ion-plasma nitriding of fuel claddings made of Zr–1Nb alloy on their resistance to oxidation in water steam at 600...1200°C is studied. Nanoindentation confirms the effective nitriding of the alloy: depending on the processing time, the hardness of the samples on the wall thickness increases from 2 to 3 GPa, and on the surface to 12 GPa. It is found that nitrided tubes oxidize much more higher with cracking and delamination of the oxide layer compared to the initial state.

Keywords: zirconium alloy, cladding, ion-plasma nitriding, oxidation, water steam.

Вступ. Цирконієві сплави слабо поглинають теплові нейтрони і володіють високою корозійною тривкістю у воді та міцністю, тому з них виготовляють оболонки твель активної зони легководних реакторів типу PWR і BWR. Суттєвий їх недолік – швидке окиснення з виділенням водню та руйнування, що пов'язано з пароцирконієвою реакцією за підвищення температури під час аварій із втратою теплоносія [1]. Аварія на АЕС у Фукусімі засвідчила особливу небезпеку такої реакції та підштовхнула до досліджень зі створення толерантного до аварій палива [2]. Одним із його варіантів є твели, де використовують оболонки із цирконієвих сплавів зі стійкими до корозії та окиснення покриттями [3, 4]. Доведено [5–7], що найперспективнішими для захисту цирконієвих оболонок є хромові покриття. Підвищити міцність оболонок можна легуванням азотом.

Йонна імплантація – ефективний метод насичення азотом поверхневих шарів матеріалів [8]. Тут формується достатньо стабільна до температури 900°C фаза ZrN [9] [10], яка збільшує нанотвердість поверхні цирконію з 2 до 8 GPa [11], а також суттєво підвищує опір фретингу сплаву Zircaloy-4 [12]. Імплантацією йонів азоту можна також об'ємно зміцнити трубки зі сплаву Zr–1Nb [13]. За зростання вмісту азоту корозійна тривкість сплаву Zircaloy-4 у розчині NaCl при 80°C значно поліпшилась, на що вказує збільшення потенціалу і зменшення струму корозії [14, 15]. Після легування азотом сплаву Zircaloy-2, отримали тонший окиснений шар під час випробувань у воді під тиском 25 MPa при 300°C [16]. В імплантова-

ному азотом сплаві Zr–Sn–Nb підвищилась стійкість до окиснення у повітрі при 500°C, а кристалічна структура оксиду цирконію змінилась від моноклінної до тетрагональної [17]. Однак модифіковані шари досліджуваних зразків були надто тонкі (≤ 200 nm), а температура окиснення – низька порівняно з вимогами до оболонки, толерантної до аварії [3].

Збільшити глибину насичених азотом шарів (> 10 μm) можна за помірно високих температур ($\leq 750^\circ\text{C}$) методом йонно-плазмового азотування, який часто використовують для модифікування різноманітних сталей [18] та титанових сплавів [19]. Прикладом успішного його застосування в ядерній енергетиці є оброблення для підвищення опору фретинг-зношуванню регульовальних стрижнів – тонкостінних труб $\varnothing 9,7$ mm, завдовжки до 4,4 m, виготовлених з аустенітної нержавної сталі [20]. Вплив температури плазмового азотування в діапазоні 600...800°C на товщину, структуру та механічні властивості азотованого шару досліджено для сплаву Zircaloy-4, в якому при $\sim 800^\circ\text{C}$ (24 h) утворюється поверхневий шар ZrN з твердістю 23 GPa та дифузійна зона із твердістю 7...15 GPa і глибиною до 100 μm [21]. Виявлено [22–24] позитивний вплив вакуумно-дифузійного оброблення в азоті на механічні характеристики та зменшення насичення воднем сплаву Zr–1Nb.

Проте опірність високотемпературному окисненню у водяній парі цирконієвих сплавів після йонно-плазмового азотування вивчено недостатньо. Мета цього дослідження – визначити вплив такого оброблення трубок зі сплаву Zr–1Nb на їх жаротривкість у водяній парі при 600...1200°C.

Матеріал і методика. Зразки завдовжки 10 mm вирізали зі штатної труби зі сплаву Zr–1Nb ($\varnothing 9,1$ mm, товщина стінки 0,65 mm). Перед завантаженням у вакуумну камеру їх витримували 15 min в ультразвуковій ванні зі спиртом і висушували. Обробляли методом йонно-плазмового азотування, застосовуючи двоступеневий вакуумно-дуговий розряд [25]. Початковий вакуум у камері знаходився на рівні $1 \cdot 10^{-3}$ Pa. Поверхню зразків додатково очищували від оксидних плівок та забруднень йонами аргону, який напускали в камері до тиску 0,3 Pa, вмикали дугове джерело із цирконієвим катодом (струм розряду 100 A), яке знаходилось за заслінкою, та подавали живлення на додатковий анод (50 A) і від'ємну напругу – на зразки ($- 500$ V). Так реалізовували попередній нагрів зразків до температури $\sim 600^\circ\text{C}$ та йонне очищення їх поверхні впродовж 10 min. Після цього до аргону додавали азот і сумарний тиск газів збільшували до 0,6 Pa, від'ємний потенціал на зразках вимикали, щоб уникнути їх розпилення. Далі температуру зразків піднімали до 700°C, час оброблення $t_N = 1...5$ h.

Ефективність методу оцінювали за зміною твердості матеріалу на торцях трубок, вирізаних із центральної частини зразків до та після азотування. Нанотвердість (H) вимірювали приладом Nanoindenter G200, обробляючи результати методом Олівера і Фарра [26] за фіксованої глибини вдавлювання індентора (500 nm). Індентували по товщині стінки трубок з кроком 10 μm , починаючи від зовнішньої поверхні.

На жаротривкість випробовували у водяній парі, яку подавали в трубчасту піч за атмосферного тиску при 600...1200°C. Отримували пару з дистильованої води, нагрітої до температури кипіння. Перед потраплянням до печі її додатково підігрівали до 250...300°C, для чого на певній ділянці парогону встановлювали нагрівач. Зразок нагрівали зі швидкістю $\sim 20^\circ\text{C/s}$ і витримували за заданої температури впродовж $t_{\text{ок}} = 1$ h. Жаротривкість оцінювали за зростанням маси зразка (Δm), віднесеної до площі зовнішньої та внутрішньої поверхонь зразка (S), яку визначали зважуванням з похибкою $\pm 0,05$ mg.

Результати та їх обговорення. Зразки після йонно-плазмового оброблення мали характерний для нітридних покриттів золотистий колір, насиченість якого зростала з часом процесу. Відносну концентрацію азоту (ступінь азотування) оцінювали за зміною нанотвердості в поперечному перерізі зразка. Залежно від часу оброблення вона зростала по товщині трубки від 2 до 3 GPa, а на поверхні – до 12 GPa (рис. 1a). Нітридний шар товщиною $\sim 20 \mu\text{m}$ на зовнішній та внутрішній поверхнях із твердістю $\sim 12 \text{ GPa}$ формувався після азотування 4...5 h (рис. 1b). За короткий проміжок (1...3 h) його товщина дещо менша, а твердість 6...9 GPa. Ці результати підтверджують ефективність йонно-плазмового азотування цирконієвого сплаву в аргоно-азотній суміші (1/1) при 700°C у плазмі двоступеневого вакуумно-дугового розряду.

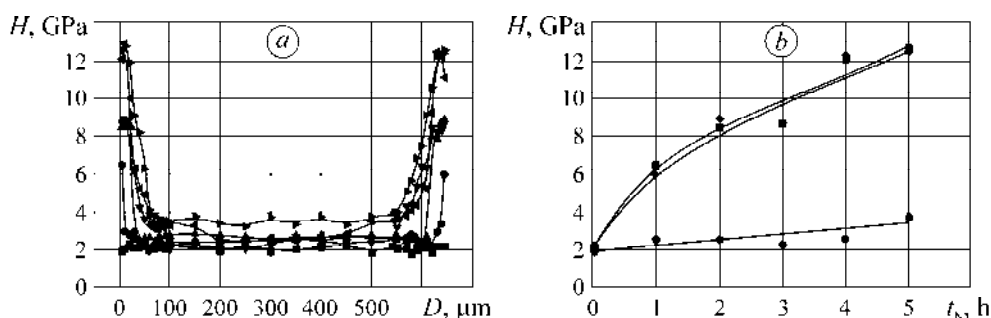

Рис. 1. Зміна нанотвердості по товщині стінки зразка (a: ■ – вихідний стан; ● – $t_N = 1 \text{ h}$; ▲ – 2; ▼ – 3; ◀ – 4; ▶ – 5h), а також залежно від часу азотування (b: ■, ◆ – зовнішня та внутрішня поверхні; ● – середина стінки трубки).

Fig. 1. Change in nanohardness along the wall thickness of the sample (a: ■ – initial; ● – $t_N = 1 \text{ h}$; ▲ – 2; ▼ – 3; ◀ – 4; ▶ – 5h) and also depending on nitriding time (b: ■, ◆ – external and internal surfaces; ● – the middle of the tube wall).

Візуально на зовнішній поверхні неазотованого зразка під час випробувань при 600°C упродовж 1 h виявили суцільну дзеркальну плівку темно-сірого кольору, яка на зразках, оброблених в азоті, після випробування стає тьмянішою залежно від тривалості процесу (за зростання вмісту азоту). Зразок, який азотували 5 h, мав матову поверхню, захисні властивості якої гірші, ніж дзеркальної [27].

Кінетику окиснення у середовищі водяної пари при 600°C обробленого та необробленого сплаву Zr–1Nb можна охарактеризувати ступеневою залежністю (рис. 2a). Зафіксували також збільшення маси всіх зразків.

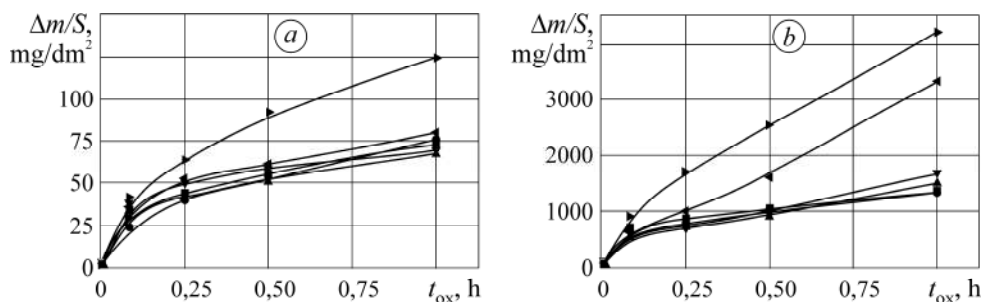

Рис. 2. Кінетика окиснення зразків зі сплаву Zr–1Nb у водяній парі при 600°C (a) і 1000°C (b) залежно від часу азотування: ■ – вихідний стан; ● – $t_N = 1 \text{ h}$; ▲ – 2; ▼ – 3; ◀ – 4; ▶ – 5 h.

Fig. 2. Oxidation kinetics of Zr–1Nb alloy samples in water steam at 600°C (a) and 1000°C (b) depending on the time of nitriding: ■ – initial state; ● – $t_N = 1 \text{ h}$; ▲ – 2; ▼ – 3; ◀ – 4; ▶ – 5 h.

Найгірші захисні властивості мала оксидна плівка, сформована на зразках після азотування 5 h, коли приріст маси становив 120 mg/dm^2 . Для зразків з коротшим часом оброблення (від 1 до 4 h) приріст маси близький до встановленого для неазотованих: змінювався у межах $\pm 5 \text{ mg/dm}^2$ (рис. 2a). Високу швидкість окиснення у водяній парі при 600°C спостерігали також для стехіометричних покриттів ZrN, осаджених магнетронним методом на цирконієвий сплав Zr-2,5Nb [28].

При температурі випробування 1000°C на всіх зразках сформувалася оксидна плівка з локальними ділянками білого кольору (рис. 3), площа яких зростала зі збільшенням концентрації азоту. Зразки, оброблені 5 h, повністю вкриті оксидною плівкою світло-сірого кольору, на якій подекуди були дрібні тріщини (рис. 3f) [29].

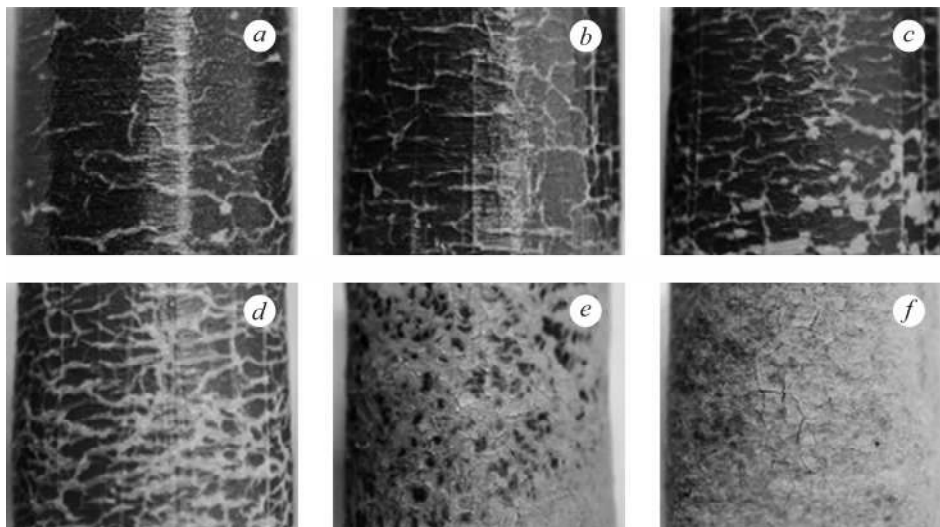

Рис. 3. Поверхня зразків сплаву Zr-1Nb після окиснення у водяній парі при 1000°C упродовж 1 h без оброблення (a) та після азотування 1 h (b); 2 (c); 3 (d); 4 (e); 5 h (f).

Fig. 3. Surface of Zr-1Nb alloy samples after oxidation in water steam at a temperature of 1000°C for 1 h without treatment (a) and after plasma nitriding 1 h (b); 2 (c); 3 (d); 4 (e); 5 h (f).

Кінетичні криві окиснення зразків при 1000°C (рис. 2b) свідчать про погіршені захисні властивості оксидних плівок. Приріст їх маси після оброблення 4 і 5 h становив 3300 і 4200 mg/dm^2 , відповідно. Кінетику окиснення після 5 min випробувань можна охарактеризувати лінійною залежністю, яка свідчить про те, що на їх поверхні не утворюється захисна плівка. Приріст маси зразків у вихідному стані та оброблених 1...3 h становив від 1350 до 1600 mg/dm^2 .

Після випробування при 1200°C упродовж 1 h поверхня зразків якісно подібна до отриманої при 1000°C , але окиснення тут інтенсивніше. Приріст їх маси у вихідному стані та після азотування 1...3 h не перевищує 4500 mg/dm^2 , а після оброблення 4 і 5 h вже після 5 min випробування становив $\sim 6000 \text{ mg/dm}^2$. Їх не випробовували, оскільки вони були повністю окиснені та крихкі. З тривалістю оброблення на поверхні починає зростати густина сітки білого оксиду з розвинутою системою тріщин.

Узагальнюючи експериментальні результати, виявили (рис. 4), що з ростом температури випробування та вмісту азоту (тривалості азотування) жаротривкість зразків знижується, особливо після $T > 800^\circ\text{C}$ і $t_N > 3 \text{ h}$. Це вказує на негативний вплив підвищених концентрацій азоту в сплаві Zr-1Nb на його опір окисненню у високотемпературній водяній парі.

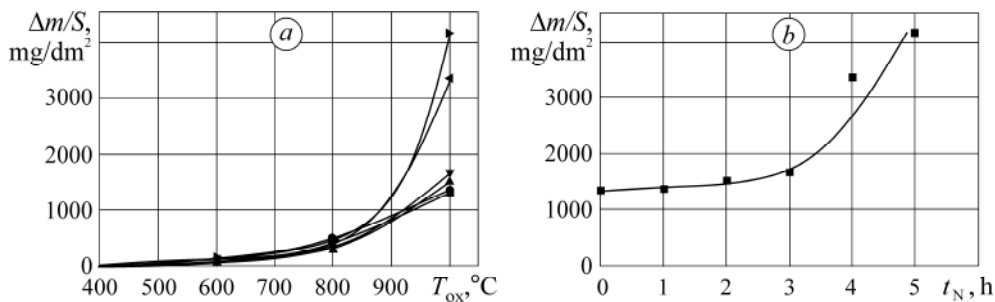

Рис. 4. Збільшення маси зразків зі сплаву Zr–1Nb упродовж 1 h залежно від температури випробування (а: ■ – вихідний стан; ● – $t_N = 1$ h; ▲ – 2; ▼ – 3; ◀ – 4; ▶ – 5 h), а також від часу азотування після випробування при 1000°C (b).

Fig. 4. Mass gain of Zr–1Nb alloy samples for 1 h depending on the test temperature (a: ■ – initial state; ● – $t_N = 1$ h; ▲ – 2; ▼ – 3; ◀ – 4; ▶ – 5 h) and the time of nitriding after testing at 1000°C (b).

Втрату захисних властивостей азотованого сплаву Zr–1Nb можна пояснити нестабільністю нітриду цирконію у присутності кисню, а реакція $ZrN + 1/2 O_2 \rightarrow ZrO_2 + 1/2 N_2$ є високоекзотермічною (її ентальпія становить 730 kJ/mol при 298 K) [29]. Коли фронт окиснення просувається всередину азотованої оболонки, нітридні острівці вбудовуються в оксид, де повторно окиснюються новим доступним киснем. Внаслідок великого збільшення локального об'єму через перетворення ZrN на ZrO₂ (молярний об'єм ZrN становить 14,8 cm³, а ZrO₂ – 21,7 cm³, що становить $\Delta V/V = 46\%$) оксидна плівка піддається дії високих локальних напружень, що спричиняє утворення тріщин [30]. Таким чином, на азотованому сплаві Zr–1Nb не може сформуватися щільний захисний оксидний шар. Окиснення азотованих оболонок у водяній парі подібне до окиснення цирконію у повітрі, коли виділяється приблизно на 85% більше тепла, ніж під час окиснення парою. При цьому окиснення у повітрі інтенсивніше через формування оксидних (нітридних) плівок з тріщинами [31].

ВИСНОВКИ

Нанотвердість по товщині трубки із цирконієвого сплаву Zr–1Nb після йонно-плазмового азотування при 700°C зростає від 2 до 3 GPa, а на поверхні – до 12 GPa, що підтверджує його ефективність. Під час окиснення у водяній парі при 600°C на поверхні формується темно-сіра оксидна плівка, яка змінюється від дзеркальної до матової з тривалістю оброблення (вмісту азоту). Після випробування при 800°C характерне утворення такої плівки з ділянками білого кольору, кількість яких зростає за подальшого підвищення температури окиснення, особливо за наявності у сплаві високого вмісту азоту, коли поверхня плівки вкривається тріщинами і суттєво знижується опір окисненню сплаву. Таким чином, йонно-плазмове азотування зменшує жаротривкість сплаву Zr–1Nb у високотемпературній (600...1200°C) водяній парі.

1. *Current status of materials development of nuclear fuel cladding tubes for light water reactors* / Z. Duan, H. Yang, Y. Satoh, K. Murakami, S. Kano, Z. Zhao, J. Shen, and H. Abe // *Nuclear Eng. and Design*. – 2017. – **316**. – P. 131–150. <https://doi.org/10.1016/j.nucengdes.2017.02.031>
2. *Accident tolerant fuels for LWRs: a perspective* / S. J. Zinkle, K. A. Terrani, J. C. Gehin, L. J. Ott, and L. L. Snead // *J. of Nuclear Mat.* – 2014. – **448**. – P. 374–379. <https://doi.org/10.1016/j.jnucmat.2013.12.005>
3. *Protective coatings on zirconium-based alloys as accident-tolerant fuel (ATF) claddings* / C. Tang, M. Stueber, H.J. Seifert, and M. Steinbrueck // *Corr. Rev.* – 2017. – **35**. – P. 141–165. <https://doi.org/10.1515/corrrev-2017-0010>

4. *Terrani K.* Accident tolerant fuel cladding development: promise, status, and challenges // *J. of Nuclear Mat.* – 2018. – **501**. – P. 13–30. <https://doi.org/10.1016/j.jnucmat.2017.12.043>
5. *AREVA NP's* enhanced accident-tolerant fuel developments: focus on Cr-coated M5 cladding / *J. Bischoff, C. Delafoy, C. Vauglin, P. Barberis, C. Roubeyrie, D. Perche, D. Duthoo, F. Schuster, J.-C. Brachet, E.W. Schweitzer, and K. Nimishakavi* // *Nuclear Eng. and Techn.* – 2018. – **50**, № 2. – P. 223–228. <https://doi.org/10.1016/j.net.2017.12.004>
6. *Vacuum-arc* chromium coatings for Zr–1Nb alloy protection against high temperature oxidation in air / *A. S. Kuprin, V. A. Belous, V. V. Bryk, R. L. Vasilenko, V. N. Voyevodin, V. D. Ovcharenko, G. N. Tolmachova, I. V. Kolodiy, V. M. Lunyov, and I. O. Klimenko* // *Problems of Atomic Sci. and Techn.* – 2015. – **96**, № 2. – P. 111–118. DOI:10.1016/j.jnucmat.2015.06.016
7. *Review* on chromium coated zirconium alloy accident tolerant fuel cladding / *J. Yang, M. Steinbrück, C. Tang, M. Große, J. Liu, J. Zhang, D. Yun, and S. Wang* // *J. of Alloys and Comp.* – 2022. – **895**. – Article Number: 162450. DOI:10.1016/j.jallcom.2021.162450
8. *Plasma* source ion-implantation technique for surface modification of materials / *J. R. Conrad, J. L. Radtke, R. A. Dodd, F. J. Worzala, and N. C. Tran* // *J. of Appl. Phys.* – 1987. – **62**. – P. 4591–4596. <https://doi.org/10.1063/1.339055>
9. *Composition* and structure of zirconium implanted with nitrogen at high fluency / *S. Miyagawa, K. Saitoh, M. Ikeyama, G. Massouras, and Y. Miyagawa* // *Nuclear Instruments and Methods in Phys. Res. B.* – 1992. – **69**, № 4. – P. 437–442. [https://doi.org/10.1016/0168-583X\(92\)95299-7](https://doi.org/10.1016/0168-583X(92)95299-7)
10. *Thermal* behaviour of nitrogen implanted into zirconium / *S. Miyagawa, M. Ikeyama, K. Saitoh, S. Nakao, H. Niwa, S. Tanemura, and Y. Miyagawa* // *Surf. and Coat. Techn.* – 1994. – **66**, № 1–3. – P. 245–249. [https://doi.org/10.1016/0257-8972\(94\)90005-1](https://doi.org/10.1016/0257-8972(94)90005-1)
11. *Depth* profile of nitrogen concentration and nano-hardness in nitrogen implanted Zr at RT and at 600°C / *Y. Miyagawa, S. Nakao, K. Baba, R. Hatada, M. Ikeyama, and S. Miyagawa* // *Surf. and Coat. Techn.* – 1998. – **103–104**. – P. 323–327. [https://doi.org/10.1016/S0257-8972\(98\)00408-3](https://doi.org/10.1016/S0257-8972(98)00408-3)
12. *Wear* and fretting wear behaviour of ion-implanted Zircaloy-4 / *J. G. Han, J. S. Lee, B. H. Choi, W. Kim, and G. Tang* // *Surf. and Coat. Techn.* – 1996. – **83**, № 1–3. – P. 307–312. [https://doi.org/10.1016/0257-8972\(96\)02846-0](https://doi.org/10.1016/0257-8972(96)02846-0)
13. *Role* of surface layer nanostructuring in improving mechanical and corrosion properties of reactor materials / *L. S. Ozhigov, V. A. Belous, V. I. Savchenko, G. I. Nosov, V. D. Ovcharenko, G. N. Tolmachova, A. S. Kuprin, V. S. Goltvyanitsa* // *Problems of Atomic Sci. and Techn.* – 2017. – **108**, № 2. – P. 168–172. <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/136004>
14. *Corrosion* behavior of nitrogen-implanted zircaloy / *W. Kim, K. S. Jung, B. H. Choi, H. S. Kwon, N. J. Lee, J. G. Han, M. I. Guseva, and M. V. Atamanov* // *Surf. and Coat. Techn.* – 1995. – **76–77**. – P. 2. – P. 595–599. [https://doi.org/10.1016/0257-8972\(95\)02576-6](https://doi.org/10.1016/0257-8972(95)02576-6)
15. *Effects* of compositional and structural change on the corrosion behaviour of nitrogen implanted Zircaloy-4 / *S. J. Lee, H. S. Kwon, W. Kim, and B. H. Choi* // *Mat. Sci. and Eng. A.* – 1999. – **263**. – P. 23–31.
16. *Oxidation* of plasma surface modified zirconium alloy in pressurized high temperature water / *K. Sridharan, S. P. Harrington, A. K. Johnson, J. R. Licht, M. H. Anderson, and T. R. Allen* // *Mat. and Design.* – 2007. – **28**, № 4 – P. 1177–1185. <https://doi.org/10.1016/j.matdes.2006.01.019>
17. *Surface* characteristics and oxidation behavior of nitrogen ion-implanted Zr–Sn–Nb alloy / *Y. Z. Liu, X. T. Zu, S. Y. Qiu, C. Li, W. G. Ma, and X. Q. Huang* // *Surf. and Coat. Techn.* – 2006. – **200**, № 18–19. – P. 5631–5635. <https://doi.org/10.1016/j.surfcoat.2005.07.103>
18. *Czerwiec T., Renevier U. N., and Michel H.* Low-temperature plasma-assisted nitriding // *Surf. and Coat. Techn.* – 2000. – **131**, № 1–3. – P. 267–277. DOI:10.1016/S0257-8972(00)00792-1
19. *Belous V. A., Nosov G. I., and Klimenko I. O.* Strengthening of titanium alloys by ion-plasma nitriding // *Problems of Atomic Sci. and Techn.* – 2017. – **111**, № 5. – P. 73–82.
20. *Bell T.* Surface engineering of austenitic stainless steel // *Surf. Eng.* – 2002. – **18**, № 6. – P. 415–422. <https://doi.org/10.1179/026708402225006268>
21. *ZrN* phase formation, hardening and nitrogen diffusion kinetics in plasma nitrided Zircaloy-4 / *R. Balerio, H. Kim, A. Morell-Pacheco, L. Hawkins, C.-H. Shiau, and L. Shao* // *Materials.* – 2021. – **14**, № 13. – Article Number: 3572. DOI: 10.3390/ma14133572

22. *Properties of tubes from Zr–1%Nb alloy after thermochemical treatment and hydrogenation* / V. S. Trush, V. N. Voyevodin, P. I. Stoev, V. N. Fedirko, A. G. Lukyanenko, M. A. Tikhonovsky, and V. A. Panov // *Problems of Atomic Sci. and Techn.* – 2021. – **135**, № 5. – P. 84–87. <https://doi.org/10.46813/2021-135-084>
23. *Influence of thermochemical treatment on properties of tubes from Zr–1%Nb alloy* / V. S. Trush, V. N. Fedirko, A. G. Luk'yanenko, M. A. Tikhonovsky, and P. I. Stoev // *Problems of Atomic Sci. and Techn.* – 2018. – **114**, № 2. – P. 70–75. <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/147068>
24. *Influence of the functional layer on the operating characteristics of Zr–1% Nb alloy at a temperature of 380°C* / V. S. Trush, V. M. Fedirko, A. G. Lukyanenko, V. M. Voyevodin, P. I. Stoev, and V. A. Panov // *Materials Science.* – 2021. – **57**, № 2. – P. 234–239.
25. *Belous V. A., Zadneprovskiy Y. A., and Domnich I. S.* Influence of surface pre-heating on the nitriding depth of steel 25CrMoVA used complex ion-plasma treatment // *Problems of Atomic Sci. and Techn.* – 2021. – **135**, № 5. – P. 115–121.
26. *Oliver W. C. and Pharr G. M.* An improved technique for determining hardness and elastic modulus using load and displacement sensing indentation experiments // *J. Mat. Res.* – 1992. – **7**, № 6. – P. 1564–1583. <https://doi.org/10.1557/JMR.1992.1564>
27. *Yan Y., Burtseva T. A., and Billone M. C.* High-temperature steam-oxidation behavior of Zr–1Nb cladding alloy E110 // *J. of Nuclear Mat.* – 2009. – **393**. – P. 433–448. <https://doi.org/10.1016/j.jnucmat.2009.06.029>
28. *Comparison of the oxidation behavior of a zirconium nitride coating in water vapor and air at high temperature* / Z. Gao, Y. Chen, J. Kulczyk-Malecka, P. Kelly, Y. Zeng, X. Zhang, C. Li, H. Liu, N. Rohbeck, and P. Xiao // *Corr. Sci.* – 2018. – **138**. – P. 242–251. <https://doi.org/10.1016/j.corsci.2018.04.015>
29. *Duriez C., Drouan D., and Pouzadoux G.* Reaction in air and in nitrogen of pre-oxidised Zircaloy-4 and M5™ cladding // *J. of Nuclear Mat.* – 2013. – **441**. – P. 84–95. <https://doi.org/10.1016/j.jnucmat.2013.04.095>
30. *Zircaloy-4 and M5™ high temperature oxidation and nitriding in air* / C. Duriez, T. Dupont, B. Schmet, and F. Enoch // *J. of Nuclear Mat.* – 2008. – **380**. – P. 30–45. <https://doi.org/10.1016/j.jnucmat.2008.07.002>
31. *Steinbrück M.* Prototypical experiments relating to air oxidation of Zircaloy-4 at high temperatures // *J. of Nuclear Mat.* – 2009. – **392**, № 3. – P. 531–544. <https://doi.org/10.1016/j.jnucmat.2009.04.018>

Одержано 15.04.2022